

60

**EL - MUMTAHINA / PROVJERENA
OBJAVLJENA U MEDINI, IMA 13 AJETA**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ نُلْقُونَ إِلَيْهِمْ
بِالْمُودَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ
أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِ وَابْنِعَاءِ
مَرْضَاتِي تُسْرُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمُودَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَمْتُمْ
وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ۝ إِنْ يَشْفِقُوا كَيْفَ كُونُوا لَكُمْ
أَعْدَاءً وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَسْنُنُهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْلَا كُفْرُونَ
۝ لَنْ نَنْفَعَكُمْ أَرْحَامَكُمْ وَلَا أَوْلَادَكُمْ يُؤْمِرُ الْقِيَمَةَ يُفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهِ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!

"O vjernici! Ne uzimajte Moje neprijatelje i svoje neprijatelje za prijatelje, ljubav im darivajući, a oni poriču Istinu koja došla je vama, i izgone Poslanika i vas zato što vjerujete u Allaha, vašega Gospodara, ako ste već izišli radi džihada na Putu Mojemu i tražeći zadovoljstvo Moje, a vi njima ljubav tajno iskazujete, a Ja najbolje znam što vi skrivate i što obznanjete. A ko to od vas bude činio, pa - taj je zalutao s Pravog puta." /1/ "Ako vas se oni domognu, bit će neprijatelji vaši i pružit će prema vama, u zloj namjeri, ruke svoje i jezičine svoje, i jedva će dočekati da postanete nevjernici." /2/ "Ni rodbina vaša ni djeca vaša neće biti od koristi, na Sudnjem danu On će vas razdvojiti, a Allah dobro vidi ono što radite." /3/

Povod objave početka ove plemenite sure bio je slučaj Hatib-Belte'a. Ovaj je Hatib bio muhadžir i učestvovao je u Bici na Bedru. U Meki je ostavio djecu i imetak, a sam nije pripadao plemenu Kurejš, nego je bio saveznik Osmanov. Kada se Allahov Poslanik, s.a.v.s., odlučio na osvajanje Meke, pošto su njeni

stanovnici prekinuli ugovor, naredio je muslimanima da se pripremaju za taj pohod. Tom prilikom molio je Allaha, dž.š.: (398) "Allahu moj, ne dozvoli da čuju išta o nama." Međutim, Hatib je upravo ovo nakanio. Napisao je pismo i poslao ga po ženi Kurejšijki stanovnicima Meke dajući im do znanja kakav je pohod odlučio poduzeti Poslanik, s.a.v.s., da bi time dobio zaštitu kod Kurejšija. Allah, dž.š., upoznao je s tim Svoga Poslanika, s.a.v.s., uslišavajući njegovu dovu. Pa je Poslanik, s.a.v.s., poslao za tom ženom svoje ashabe i uzeli su pismo od nje. Ovo je jasno i hadis je vjerodostojan. U drugom predanju koje bilježi Imam Ahmed od Alije, r.a., kaže se: (399) "Poslao nas je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na put: mene, Ez-Zubejra i El-Mikdada, rekavši nam: 'Idite do bašče Hah, u njoj ćete naći ženu po imenu Za'ina, koja nosi pismo. Uzmite ga od nje.' Pa smo posli hitajući na našim konjima dok ne dođosmo do bašče.

Tu nadosmo ženu i zatražismo od nje da nam da pismo, a ona reče: 'Nemam nikakvo pismo.' 'Ili ćeš nam dati pismo, ili ćeš skinuti odjeću!' Pa je izvadila pismo iz svojih pletenica, mi ga uzemosmo i donesosmo ga Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.; kad ono bijaše od Hatiba ibn Ebi-Belte'a za idolopoklonike u Meki, sa saopćenjem nekih namjera Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Resulullah, s.a.v.s., tada reče: 'Što je ovo, Hatibe?' -'Ne požuruj sa mnom. Ja sam se nekad priključio Kurejšijama, a sam nisam Kurejšija. Neki muhadžiri, koji su sada s tobom, imali su rođake koji su štitili njihove porodice u Meki.

Ja sam želio, pošto me je mimoišlo to, da budem vezan za njih, da time dobijem zaštitu za svoju porodicu. To nisam učinio kao vid nevjerovanja, ili otpadništva od svoje vjere, niti stoga što želim da uznevjerujem nakon što sam musliman postao.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada reče: 'Doista vam je istinu rekao.' Omer, r.a., usprotivi se: 'Dozvoli mi da posijechem ovog licemjera.' Poslanik reče: 'On je učestvovao na Bedru, a šta znaš, možda je Allah, dž.š., nadzirao učesnike Bedra i tada im rekao: 'Radite što hoćete, Ja sam vam oprostio.'" Na ovaj način navode ga i ostali sastavljači kutubus - sitte izuzev Ibn-Madžea različitim predanjima, a El-Buhari u poglavlju "El-Megazi" dodaje još i ovo: Pa je Allah, dž.š., objavio suru:

"O vjernici, s Mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte." U El-Buharijevom navodu kaže se i ovo: "...pa zasuziše oči Omerove i on reče: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!'" U predanju, pak, Ibn Ebi -Hatimovom od Alije, r.a., kaže se: Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada reče: (400) "Istinu je govorio Hatib, pa mu se obraćajte samo lijepim riječima."

"O vjernici, ne uzimajte Moje neprijatelje i svoje neprijatelje za prijatelje, ljubav im darivajući, a oni poriču Istinu koja došla je vama", tj. istinu poriču idolopoklonici i nevjernici, koji su ratovali protiv Allaha, dž.š., Njegova Poslanika, s.a.v.s., i pravovjernih, pa je Allah, dž.š., odredio da se

+ Objavljena nakon sure "El-Ahzab".

ima neprijateljski odnos prema njima, kao što na drugom mjestu kaže:

"Neka vjernici ne uzimaju za prijatelje nevjernike kad ima vjernika; a onoga ko to čini - Allah neće štiti. To učinite jedino da biste se od njih sačuvali. Allah vas opominje Sobom..." (3:28)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., zbog toga je prihvatio Hatibovu ispriku kada je on spomenuo da je to učinio samo da bi polaskao Kurejšijama, jer su mu kod njih bili djeca i imetak. Imam Ahmed navodi Huzejfine riječi: (401) " Allahov Poslanik, s.a.v.s., naveo nam je primjere; jedan, tri, pet, sedam, devet, jedanaest. Pa je od tih ispričao samo jedan, a ostale je izostavio: Jedan narod je bio slab i siromašan i napao ih je drugi pun oholosti i neprijateljstva. Allah, dž.š., potpomagao je nemoćne, ali se oni prepustiše neprijatelju. Oni ih iskorišćavaše i u potpunosti sebi potčinise. Time oni izazvaše Allahov gnjev protiv sebe do dana Sučeljenja." **"I izgone Poslanika i vas..."** Ovaj dio ajeta, kao i prethodni podstrekavaju na neprijateljstvo prema njima i nesklapanje s njima bilo kakvih prijateljskih veza, jer su oni prognali Poslanika i njegove ashabe iz svoje sredine prezirući njihovo očitovanje Allahove jednoće i isključivo obožavanje Jedinog Allaha. U vezi s ovim Allah, dž.š., kaže:

"...a svetili su im se samo zato što su Allaha, Silnoga i hvale dostojnog, vjerovali." (85:8)

"Onima koji su ni krivi ni dužni iz zavijača svoga prognani samo zato što su govorili: 'Gospodar naš je Allah.' (22:40)

"Ako ste već izišli radi džihada na Putu Mojemu i tražeci zadovoljstvo Moje", tj. ako ste takvi, ne uzimajte ih za prijatelje. Ako ste pošli da se borite na Mome putu želeći steći naklonost Moju - ne prijateljujte sa Mojim i vašim neprijateljima koji su vas prognali iz vaših domova, lišili vaše imovine samo iz mržnje prema vama i prezira prema vašoj vjeri,

"...a vi njima ljubav tajno iskazujete, a ja najbolje znam šta vi skrivate i šta obznanjujete", tj. ono što prakticirate. Ja znam vaše tajno i javno djelovanje i nutrinu vašu.

"A ko to bude od vas činio, pa taj je zalutao s Pravog puta. Ako vas se oni domognu, bit će neprijatelji vaši i pružit će prema vama, u zloj namjeri, ruke svoje i jezičine svoje", tj. ako vas se dočepaju nakon što su se borili da im kakvo zlo ne nanese, osjetit ćete to zlo kroz njihove riječi i djela **"...i jedva će dočekati da postanete nevjernici",** tj. žude da ne postignete dobro. Tu se upravo ogleda njihovo tajno i javno neprijateljstvo, pa kako da prijateljujete sa ovakvima?! Ovo je, također, podsticanje na neprijateljstvo protiv njih.

"Ni rodbina vaša ni djeca vaša neće vam biti od koristi, na Sudnjem danu On će vas razdvojiti; a Allah dobro vidi ono što radite", tj. vaša rodbina ne može vam od koristi biti pred

Allahom, ako vam On hoće zlo. Njihovim uslugama nećete se moći okoristiti, ako ste njima udovoljavali onim čime ste Allaha srdili. Ko se saglasi s tim da mu porodica ne vjeruje samo da bi im time na volju učinio, on je propao, sve izgubio i uništen je njegov trud. U tom slučaju mu rodbinska veza s bilo kim neće koristiti, pa makar rodbinski bio vezan s nekim od vjernika. Imam Ahmed navodi da je Enes, r.a., rekao: (402) "Pitao je neki čovjek: 'Allahov Poslanice, gdje je moj otac?' 'U Džehennemu.' Pa pošto je čovjek pošao, Poslanik ga zovnu i reče mu: 'I moj i tvoj otac su, doista, u Džehennemu.'" (Prenose ga Muslim i Ebu-Davud od Hammada b. Seleme)

فَدَكَاتَ لَكُمْ سُوءَ حَسَنَةٍ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ
مَعَهُ إِذْ قَالُوا الْقَوْمِ هُمْ إِبْرَاهِيمُ وَإِنَّمَا كُفْرًا مِنْ دُونِ
اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى
تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَهُ ۗ وَالْأَقْوَلُ إِبْرَاهِيمَ لِأَنَّهُ لَمْ يَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ
وَمَا أَمْسَكَ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ۗ رَبَّنَا عَلَّمَكُنَا مَا لَمْ نَكُنَّا نَعْلَمُ
وَأَلَّمَكُنَا مَا لَمْ نَكُنَّا نَعْلَمُ ۗ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا
وَاغْرُبْنَا رَبَّنَا ۗ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن
كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْحَمِيدُ ۝

"Bio vam je dobar uzor u Ibrahimu i u onima koji su s njim kad su narodu svome rekli: Mi s vama namamo ništa, a ni sa onim što vi, umjesto Allaha, obožavate, mi vas se odričemo, i neprijateljstvo i mržnja će se između nas stalno javljati sve dok ne budete u Allaha, Njega Jedinog, vjerovali!" - ne i u Ibrahimovim riječima ocu svome: "Ja ću se moliti da ti se oprost, ali te ne mogu od Allaha odbraniti." "Gospodaru naš, u Tebe se uzdamo i Tebi se obraćamo i Tebi ćemo se vratiti."/4/ "Ne dopusti, Gospodaru naš, da nas nevjernicima staviš u iskušenje i oprost nam, Gospodaru naš! Ti si, zaista, Silni i Mudri." /5/ " Bio vam je u njima dobar uzor - onima koji se nadaju Allahu i onome svijetu. A onaj koji se okrene - pa, Allah, zaista, nije ni o kom ovisan i On je jedini hvale dostojan."/6/

Allah, dž.š., Svojim pravovjernim robovima, kojima je naredio neprijateljski odnos spram nevjernika i odricanje od njih, kaže:

"Bio vam je dobar uzor u Ibrahimu i u onima koji su s njim", tj. njegovim sljedbenicima koji su vjerovali s njim.

"...kad su narodu svome rekli: 'Mi sa vama nemamo ništa, a ni sa onima što vi, umjesto Allaha, obožavate; mi vas se odričemo'", tj. vaše vjere i vašeg životnog puta, "i neprijateljstvo i mržnja će se između nas stalno javljati...", tj. neprijateljstvo i mržnja između nas sada su ispoljene i trajat će sve dok ne vjerujete. Mi ćemo vas se uvijek odricati i uvijek prezirati." **"...sve dok ne budete u Allaha, Jedinog, vjerovali"**, tj. sve dok ne posvjedočite da je Allah Jedan, i dok samo Njega ne budete obožavali, nikoga Mu kao druga ne pripisujući. Također, dok ne odbacite sve kipove i takmace koje uz Njega obožavate.

"...ne i u Ibrahimovim riječima ocu svome: 'Ja ću se moliti da ti se oprosti'", tj. vi u Ibrahimu, njegovu narodu imate divan uzor koji ćete oponašati, osim u Ibrahimovom traženju oprosta grijeha svome ocu, što je samo rezultat obećanja koje je on svome ocu dao. Ali kada mu je postalo jasno da je on Allahov neprijatelj, Ibrahim ga se odrekao. Zbog toga su neki pravovjerni upućivali dove za svoje očeve koji su umrli kao idolopoklonici, i tražili oprosta za njihove grijeh, govoreći da je i sam Ibrahim, a.s., tražio oprosta za grijeh svoga oca.

"Vjerovjesniku i vjernicima nije dopušteno da mole oprosta za mnogobošce, makar im bili rod najbliži, kad im je jasno da će oni stanovnici u Džehennemu biti." "A što je Ibrahim tražio oprosta za svoga oca bilo je samo zbog obećanja koje mu je dao. A čim mu je bilo jasno da je on Allahov neprijatelj, on ga se odrekao. Ibrahim je doista bio pun sažaljenja i obziriv." (9:113-114) Potom Uzvišeni saopćava riječi Ibrahimove i onih koji su bili s njim kada su napustili svoj narod i kada su ih se odrekli, a pribjegli Allahu, dž.š., i skrušeno Mu se obratili:

"Gospodaru naš, u Tebe se uzdamo i Tebi se obraćamo i Tebi ćemo se vratiti", tj. predajemo sve naše odluke Tebi i u potpunosti ih Tebi prepuštamo. Kod Tebe je naš kraj na budućem svijetu na mjestu Povratka:

"Ne dopusti, Gospodaru naš, da nas nevjernicima staviš u iskušenje", tj. nemoj ih potpomoći protiv nas pa da nas time dovedu u iskušenje, jer će smatrati da su potpomognuti zbog istine koju zagovaraju. Ovo je mišljenje odobrio Ibn Džerir, a od Ibn-Abbasa prenosi se da je rekao: "Nemoj dozvoliti da zavladaju nama pa da nas stavljaju u iskušenje."

"...i oprosti nam, Gospodaru naš! Ti si, zaista, Silni i Mudri", tj. prikriv grijeha naše od drugih, i oprosti one koji su između nas i Tebe. **"Ti si, zaista, Silni"**, tj. nema štete onom ko zatraži utočište u Tvom okrilju. **"I Mudri"**, u Svojim riječima, djelima, zakonodavstvu i odredbi, a potom kaže:

"Bio vam je u njima dobar uzor - onima koji se nadaju Allahu i onome svijetu." Ovaj je ajet potvrda onoga što je ranije rečeno, a izuzima se iz

gornjeg navoda ono o čemu je, također, raspravljano, tj. izuzima se ono što je Ibrahim molio za svog oca. Uzor, koji je ovdje potvrđen, jeste onaj prvi koji se spominje, a to je da su Ibrahim i oni s njim obožavali samo Allaha.

"...onima koji se nadaju Allahu i onome svijetu." Ovo je podstrekivanje svakog onog koji vjeruje u Allaha i mjesto Povratka, na prihvatanje spomenutog uzora. **"A onaj ko se okrene"**, tj. odrekne se onoga što mu je Allah naredio **"...pa, Allah, zaista, nije ni o kom ovisan i On je jedini hvale dostojan!"**, kao što na drugom mjestu kaže:

"Ako budete nezahvalni, i vi i svi drugi na Zemlji - pa, Allah, doista, ni o kom nije ovisan i On je jedini hvale dostojan." (14:8) Ibn-Abbas smatra da se pod pojmom el-ganijj (ni o kom ovisni) misli na Onog Ko je savršen u Svojoj neovisnosti, a to je Allah. To je Njegova osobina, koja je samo Njemu svojstvena. Nema Mu dostojnoga i niko nije kao On, neka je slavljen Allah, Jedin, Onaj Koji sve nadvladava. Pojam el-hamid podrazumijeva Onog Koji je jedino dostojan da Ga Njegova stvorenja hvale, tj. On je hvale dostojan za sve Svoje riječi i djela, nema boga mimo Njega, niti Gospodara osim Njega.

* عَسَىٰ اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ كَادْتُمْ مِّنْهُمْ مَّوَدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧﴾ لَّا يَنْهَىٰكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يَخْرُجُوا مِن دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنْ لَّوَّ اللَّهُ يَجْزِي الْمُظْلِمِينَ ﴿٨﴾ إِنَّمَا يَنْهَىٰكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوا مِن دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوْهُمْ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾

"Allah će sigurno uspostaviti ljubav između vas i onih s kojima ste u zavadi; Allah je svemoćan; Allah mnogo prašta i On je Milostiv." /7/ "Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg ne izgone - Allah, zaista, voli one koji su pravični", /8/ "Ali vam zabranjuje da prijateljujete s onima koji ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg izgone i koji pomažu da budete prognani. Oni koji s njima prijateljuju sami sebi čine nepravdu." /9/

Nakon što je Svojim pravovjernim robovima naredio da imaju neprijateljski stav prema nevjernicima, Allah, dž.š., kaže:

"Allah će sigurno uspostaviti ljubav između vas i onih s kojima ste u zavadi", tj. ljubav nakon mržnje, prisnost nakon nepodnošljivosti

"Allah je svemoćan", tj. da sastavi međusobno odbijajuće stvari, pa da učini srca prisnim nakon neprijateljstva i da ih udruži, kao što Allah, dž.š., iskazujući ukazanu milost ensarijama, kaže:

"I sjetite se Allahove milosti prema vama kada ste bili jedni drugima neprijatelji, pa je On složio srca vaša i vi ste postali, milošću Njegovom, prijatelji" (3:103), ili kao što im je rekao Vjerovjesnik, s.a.v.s.: (403) "Zar vas ne nadoh u zabludi, pa vas Allah preko mene uputi; bili ste razjedinjeni, pa vas preko mene Allah sjedini."

"Allah mnogo prašta i On je Milostiv", tj. oprostiti će nevjernicima ako se pokaju Svome Gospodaru za nevjerovanje i Njemu se predaju.

"Allah vam ne zabranjuje da onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg ne izgone", tj. koji ne pomažu na vašem izgonjenju, odnosno Allah vam ne zabranjuje da dobro činite nevjernicima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere, tj. njihovim ženama i slabima **"...činite dobro ..."**, tj. da im činite dobročinstvo, **"I da budete pravedni"**, tj. da nepravdu ne činite.

"Allah, zaista, voli one koji su pravični." Imam Ahmed bilježi da je Esmā bint Ebi Bekr, r.a., rekla: (404) "Došla je moja majka, idolopoklonka iz Meke u vrijeme kada su Kurejšije sklopile mir sa muslimanima, a ja otidoh do Vjerovjesnika, s.a.v.s., i upitah ga: 'Allahov Poslaniče, moja majka je stigla do nas, a ona žudi da nas vidi, pa hoću li joj otići?' A on joj reče: 'Da, otiđi svojoj majci!'" (Navode ga Buhari i Muslim)

"Allah, zaista, voli one koji su pravični", kao što je navedeno u vjerodostojnom hadisu: (405) "Pravedni će biti na svijetlim minberima na desnoj strani Arša, a to su oni koji su bili pravični u svojim presudama, prema porodici i onima koji su pod njihovim nadzorom."

"...ali vam zabranjuje da prijateljujete s onima koji ratuju protiv vas zbog vjere, i koji vas iz zavičaja vašeg izgone, i koji pomažu da budete prognani", tj. zabranjuje vam Allah, dž.š., samo da prijateljujete s onima koji prema vama ispoljavaju neprijateljstvo, pa ratuju protiv vas, protjeruju vas i drugima pomažu da vas protjeraju. Allah vam zabranjuje da prijateljujete s njima, odnosno On vam naređuje da prema njima imate neprijateljski stav, a potom potvrđuje prijateljstvo onima koji su prijatelji s njima:

"Oni koji s njima prijateljuju, sami sebi čine nepravdu", ili kao što je rekao Uzvišeni:

"O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici: A njihov je i onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah, uistinu,

neće ukazati na pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine." (5:51)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ
مُهَاجِرَاتٍ فَأَمْنُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا
تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَأَهُنَّ حِلٌّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَأَتَوْهُنَّ مَا نَفَقُوا
وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْنَهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَلَا تُسْأَلُونَ بِعَصَمِ
الْكُفْرَانِ وَتَسْأَلُونَ مَا نَفَقْتُمْ وَلَيْسَ لَكُمْ أَنْ تَنْفِقُوا لَكُمْ حُكْمُ اللَّهِ بِمَا كُنْتُمْ
بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ وَإِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِنْ أَرْوَاحِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ
فَعَاقِبْتُمْ فَانُ الَّذِينَ ذَهَبَتْ أَرْوَاحُهُمْ مِثْلَ مَا نَفَقُوا وَإِن تَوَلَّوْا اللَّهَ
الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

"O vjernici, kad vam vjernice kao muhadzirke dođu, ispitajte ih, a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo, pa ako se uvjerite da su vjernice, onda ih ne vraćajte nevjernicima; one njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni; a njima podajte ono što su potrošili. Nije vam grijeh da se njima ženite kad im vjenčane darove njihove date. U braku mnogoboške ne zadržavajte! Tražite ono što ste potrošili, a neka i oni traže ono što su potrošili! To je Allahov sud, On sudi među vama, a Allah sve zna i mudar je." /10/ "A ako neka od žena vaših nevjernicima umakne, i ako vi poslije (u borbi) plijen zarobite, onda onima čije su žene umakle vjenčane darove koje su im dali namirite. I bojte se Allaha, u Koga vjerujete!"/11/

U suri "El-Feth" pojašnjeno je pitanje sklapanja primirja između Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i nevjernika plemena Kurejš, u kome se između ostalog kaže: (406) "Svskog čovjeka, pa makar bio tvoje vjere, koji ti dođe od nas, nama ćeš povratiti", a u drugom predanju se kaže: "Svskog onog ko ti od nas dođe, pa makar bio tvoje vjere, nama ćeš povratiti." Ovo je stav 'Urve, Ed-Dahhaka, Abdurrahmana b. Zejda, Ez-Zuhrija, Mukatila b. Hajjana i Es-Suddija pa na osnovu ovog predanja može se reći da ovaj ajet sužava značenje hadisa. Ovo je jedan od najljepših primjera za to, a po shvatanju nekih znanstvenika prve generacije ovaj ajet je derogirajući. Doista je Allah Uzvišeni naredio Svojim pravovjernim robovima, kada im dođu muhadzirke, da ih ispitaju. Ako se uvjere da su pravovjerne, da ih ne vraćaju nevjernicima, jer one nisu dozvoljene njima, niti su oni dopušteni muminkama. U djelu El-Musnedu el-kebir spomenuli smo riječi Abdullaha b. Ebi-Ahmeda u kojima se kaže: (407) "Učinila je hidžru Ummu - Kulsum b. 'Ukbe b. Ebi Mu'ajt, pa su njena braća Ammare i El-Velid došli

Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., te su ga uvjerali da im je vrati. Međutim, Allah je, dž.š., iz ugovora između Poslanika i idolopoklonika izuzeo žene, te im je zabranio da ih vrate idolopoklonicima. Tada je Allah, dž.š., objavio ajet o provjeravanju žena." Ibn-Džerir prenosi od Ebu - Nasra el- Esedija da je rekao: "Upitan je Ibn-Abbas: 'Kako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., provjeravao žene?' On reče: Postavljao bi im sljedeća pitanja: (408) 'Allaha ti, da li si napustila Meku iz mržnje prema mužu? Tako ti Allaha, jesi li došla ovamo samo iz želje da se preseliš iz grada u grad? Ili si, Allaha ti, izišla iz Meke da bi zadobila štogod od ovosvjetskih koristi? Tako ti Allaha, da li te je na to navela ljubav prema Allahu i Njegovu Poslaniku?'"

"Pa ako se uvjerite da su vjernice, onda ih ne vraćajte nevjericima." U ovim je riječima dokaz da se postojanje imana može, sa sigurnošću, uvidjeti,

"One njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni." Ovim ajetom muslimanke su postale zabranjene idolopoklonicima, nakon što su im od početka pojave islama bile dozvoljene. U vezi s ovim je slučaj Ebu el-Asa b. er-Rebia, supruga Vjerovjesnikove, s.a.v.s., kćerke, Zejnebe, r.a. Ona je bila muslimanka, a on u vjeri svoga naroda. Kada je pao u ropstvo nakon Bitke ne Bedru, Zejneba je poslala, kao otkupninu za njega, svoju ogrlicu koja je ranije pripadala Hatidži, r.a. Pa kada ju je uočio Allahov Poslanik, s.a.v.s., vrlo se raznježio i tada reče ashabima: (409) "Ako joj mislite pustiti zarobljenika, učinite to!" Nakon ovoga to ashabi i učiniše te ga Allahov Poslanik, s.a.v.s., pusti s tim da mu kćerku pošalje. Svoje obećanje je ispunio poslavši je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., sa Zejdom b. Harisom, r.a. Tako je boravila u Medini dvije godine nakon Bitke na Bedru sve dok njen suprug, Ebu el-As ibn Rebia nije, osme godine po Hidžri, primio islam. Tada ju je Poslanik, s.a.v.s., vratio na osnovu prvog vjenčanja i nije zahtijevao novi vjenčani dar. Imam Ahmed navodi Ibn-Abbasove riječi: (410) "Allahov Poslanik, s.a.v.s., vratio je svoju kćerku Zejnebu Ebu el-Asu, i ona je učinila hidžru prije nego što je on primio islam, nakon šest godina od prvog sklapanja braka, i to nije zahtijevalo nove svjedoke, niti vjenčani dar. Hadis, pak, koji prenosi Omer ibn Šuajb od svog oca, a on od svog djeda: (411) "da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., vratio svoju kćerku Zejnebu Ebu el-Asu uz novi mehr i novo sklapanje braka", imam Ahmed smatra slabim i dr., a Allah najbolje zna. **"A njima podajte ono što su potrošili"**, tj. muževima muhadžirke, koji su idolopoklonici. "Platite im vjenčane darove koje su oni svojim ženama darovali."

"Nije vam grijeh da se njima ženite kad im vjenčane darove njihove date", tj. kada im dadnete mehr, sklapajte brakove s njima, tj. ženite ih uz ispunjenje uvjeta, kao što je istek poslijebračnog prička, postojanje zastupnika i dr."

"U braku mnogoboške ne zadržavajte!"

Ovo je Allahova, dž.š., zabrana sklapanja braka pravovjernim, Svojim robovima sa idolopoklonkinjama i nastavljanja bračnog života s njima. U vjerodostojnom hadisu kaže se: (412) "da su Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., kada je sklopio ugovor s nevjericima plemena Kurejš na Hudejbiji, došle pravovjerne, pa je Allah, dž.š., objavio:

"O vjernici, kad vam vjernice kao muhadžirke dođu" - do riječi - **"U braku mnogoboške ne zadržavajte!"** Tada je Omer ibn el-Hattab pustio dvije supruge, jednom se oženio Muavija ibn Ebu Sufjan, a drugom Safvan ibn Umeje.

"Tražite ono što ste potrošili, a neka i oni traže ono što su potrošili!", tj. tražite ono što ste potrošili na vaše žene koje su otišle nevjericima, ako su otišle; a neka i oni traže ono što su potrošili na svoje žene koje su prebjegle muslimanima **"To je Allahov sud, On sudi među vama"**, tj. u sklapanju primirja u izuzimanju žena iz njega. Sve ovo je Allahov sud kojim sudi među Svojim stvorenjima. **"A Allah sve zna i mudar je"**, tj. zna u potpunosti ono što će donijeti mir Njegovim robovima i Mudar je u tome, a potom kaže:

"A ako neka od žena vaših nevjericima umakne, i ako vi, poslije, (u borbi) plijen zarobite, onda onima čije su žene umakle - vjenčane darove, koje su im dali, namirite." El - Avfi prenosi da je Ibn-Abbas rekao: "Ako bi se supruga muhadžira priključila nevjericima, Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio bi da mu se iz ratnog plijena da onoliko koliko joj je dao za vjenčani dar." Isti je stav Mudžahida. **"...i ako vi poslije (u borbi) plijen zarobite"**, tj. ako zarobite ratnog plijena od Kurejšija ili drugih,

"Onda onima čije su žene umakle - vjenčane darove koje su im dali namirite", odnosno isti iznos mehra.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ
يُبَايِعْنَكَ عَلَىٰ أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا
يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ
وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَأَسْخِرْ لَهُنَّ اللَّهُ
إِنْ اللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾

"O Vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice da ti polože prisegu: da neće Allahu nikoga ravnim smatrati, i da neće krasti, i da neće muževima tuđu djecu podmetati, i da ti neće ni u čemu, što je dobro, poslušnost odricati, ti prisegu njihovu prihvati i moli Allaha da ti oprost; Allah, zaista, mnogo prašta, i On je milostiv."

El-Buhari bilježi od Aiše, r.a.: (413) da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., provjeravao muhadžire ovim ajetom: **"O Vjerovjesniče"** - do riječi - **"Allah, zaista, mnogo prašta, i On je milostiv."** Aiša, r.a., dalje kaže: "Pa koja bi pravovjerna prihvatila ovaj uvjet, Allahov bi joj Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Prihvatio sam tvoju prisegu', i to bi učinio samo riječima, a nije, Allaha mi, njegova ruka dotakla nikada ženskih ruku pri prisegi. Njihove prisege prihvatio bi samo riječima: 'Prihvatio sam tvoju prisegu.'" Ovo je Buharijin navod. Između ostalih, Imam Ahmed navodi hadis od 'Umejme b. Rekike: (414) " Pitali smo ga: 'Allahov Poslanice, zar se nećeš rukovati s nama?' 'Ja se ne rukujem sa ženama, a moje riječi upućene jednoj ženi, upućene su stotinama žena.'" (Sened hadisa je vjerodostojan.) Imam Ahmed prenosi od Omera ibn Šuajba, on od svog oca, a on od svog djeda, da je rekao: (415) "Došla je Umejma bintu Rekika Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., dajući mu prisegu na islam, pa joj on reče: 'Tražit ću prisegu od tebe da nećeš Allahu ništa pridruživati, krasti, blud činiti, dijete svoje ubiti, mužu tuđu djecu podmetati, naricati, niti se otkrivati kao u rano pagansko doba.'" Imam Ahmed bilježi riječi 'Ubade ibn es-Samita u kojima se kaže: (416) "Sjedismo kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa nam on reče: 'Dajte mi prisegu da nećete Allahu, dž.š., ništa pridruživati, da nećete krasti, blud činiti, niti svoju djecu ubijati' - pa nam je naveo ajet koji se odnosi na žene, a to je ajet: **"...kada ti dođu vjernice"**, pa ko ispuni tu prisegu, njegovu nagradu Allah na Sebe kao obavezu uzima. Ko učini nešto od gore navedenog, pa bude kažnjen za to, to mu je iskupljenje od ahiretske kazne. A ko učini nešto od spomenutog pa mu to Allah prikrije, on je u Allahovoj volji; ako hoće - oprostiti će mu, a ako hoće kaznit će ga." (Navode ga El-Buhari i Muslim u svojim Sahihama.) Imam Ahmed citira Aišu bint Kudamu bint Ma'zun da je rekla: (417) "Ja sam bila sa svojom majkom Raitom bintu Sufjan el-Huzajijom, kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., tražio prisegu od žena, riječima: 'Tražim prisegu od vas da nećete s Allahom, dž.š., ništa poistovjećivati, da nećete krasti, blud činiti, ubijati svoju, niti svojim muževima podmetati tuđu djecu, niti mi neposlušne biti, shodno vašim mogućnostima u onome što je općepoznato dobro.' One rekoše: 'Da, dajemo prisegu.' Pa su one govorile da daju prisegu, a i ja s njima, a moja majka meni reče: 'Kćerkice, reci "da" ', a ja sam već govorila kao što su i one već govorile." El-Buhari bilježi od Ummu - Atijje da je rekla: (418) "Zabranio nam je naricanje, pa je jedna žena stisla šaku i rekla: 'Jedna me je žena usrećila, pa je želim nagraditi.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., ništa joj ne reče, a ona ode i vrati se i dade mu prisegu." (Prenosi ga i Muslim.) Ibn Ebi-Hatim prenosi da je Aiša, r.a., rekla: (419) "Došla je Hind bint 'Utbe Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., da bi mu dala prisegu, a on pogleda u njenu ruku i naredi joj: 'Idi i preboji

svoju ruku!' Otišla je i oknila svoju ruku, a potom je došla, rekavši: ' Dajem ti prisegu da Allahu, dž.š., neću ništa pridruživati', pa mu je dala prisegu, a na ruci su joj bile dvije zlatne narukvice, a onda reče: 'Šta kažeš o ovim narukvicama?' ' To su žarke džehenemske vatre."¹

"O Vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice da ti polože prisegu", tj. koje ti od njih dođu dajući ti prisegu na ove uvjete, ti im zatraži prisegu da Allahu, dž.š., ništa ne pripisuju i da ne kradu imetak tuđinaca. Međutim, ako je suprug škrt u davanju na njeno izdržavanje, ona ima pravo uzimati iz njegove imovine u razumnoj mjeri, onoliko koliko je uobičajno kod sličnih porodica, i bez njegova znanja, postupajući tako po hadisu Hinde bint 'Utbe koja kaže: (420) "Allahov Poslanice, Ebu-Sufijan je škrt i ne daje dovoljno ni meni ni djeci da se prehranimo. 'Da li sam onda grješna ako uzmem iz njegove imovine, bez njegova saznanja?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada reče: 'Uzmi iz njegove imovine pravično onoliko koliko će biti dovoljno tebi i tvojoj djeci.'" (Bilježe hadis El- Buhari i Muslim u Sahihima.)

"...i da neće bludničiti." Ovo je poput Allahovih, dž.š., riječi:

"...i što dalje od bluda, jer je to razvrat, kako je to ružan put!"(17:32)

"...i da neće djecu svoju ubijati." Ovo podrazumijeva ubojstvo djece nakon rođenja, kao što su predislamski Arapi ubijali svoju djecu bojeći se siromaštva, ali obuhvaća i ubijanje djeteta u majčinoj utrobi, što prakticiraju neke bezumne žene, abortirajući, da ne bi ostale trudne, zbog ništavnih razloga i dr. Ibn-Abbas smatra da se pod ovim misli da neće pripisivati tuđu djecu svojim muževima. Isto tvrdi Mukatil, a to potvrđuje hadis koji citira Ebu-Davud od Ebu-Hurejrea: (421) "da je on čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako govori po objavljivanju ajeta o međusobnom prizivanju prokletstva supružnika: 'Svaka žena koja u neki narod uvede nekog ko mu ne pripada, Allahove pažnje neće imati i Allah je neće uvesti u Džennet. A svaki muškarac koji porekne svoje dijete, a ne gleda u njega - Allah će se udaljiti od njega i raskrinkati ga u prisustvu prvih i potonjih generacija."

"...i da ti neće ni u čemu što je dobro poslušnost odricati", tj. u dobru koje si im naredio i zlu koje si im zabranio, pa, stoga, neće svoja lica unakažavati, kose raščupati, odjeću cijepati, niti naricati. U oba Sahiha od Abdullaha ibn Mes'uda prenosi se da je rekao: (422) "Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.: 'Nije naš onaj ko se po licu udara, cijepa odjeću i nariče na predislamski način.'" Također, u oba Sahiha, prenosi se od Ebu-Musa'a: (423) da se Allahov Poslanik, s.a.v.s., odriče one koja leleče, čupa kosu i cijepa odjeću."

¹ Smatram da je ovo dokaz onima koji tvrde da je nošenje zlata ženama dozvoljeno, izuzev ogrlice, narukvice i prstena, naslanjajući se i na druge autentične argumente.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ
 اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ بَيَّسُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا بَيَّسَ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ
 الْقُبُورِ ﴿١٣﴾

"O vjernici, ne prijateljujte s ljudima na koje se Allah rasrdio; oni su izgubili nadu da će bilo kakvu nagradu na onom svijetu imati, isto kao što su izgubili nadu nevjernici da će se njihovi umrli živi vratiti. "/13/

Na kraju ove sure, Allah, dž.š., zabranjuje prijateljevanje sa nevjernicima kao što ga je zabranio i na samom početku, pa Allah Uzvišeni kaže:

"O vjernici, ne prijateljujte s ljudima na koje se Allah rasrdio..."; tj sa jevrejima i kršćanima i drugim nevjernicima na koje se Allah rasrdio, koje je prokleo i koji su zaslužili udaljavanje i protjerivanje. Pa kako da prijateljujete sa njima i smatrate ih prijateljima i sebi bliskima, kada su oni izgubili svaku nadu u ahiret, tj. u nagrade i blagodati budućeg svijeta po Allahovoj, dž.š., odredbi.

"Isto kao što su izgubili nadu nevjernici da će se njihovi umrli živi vratiti." O ovome postoje dva stava: prvi je da će živi nevjernici izgubiti nadu za svoje bližnje koji su u kaburima, da će se sastati s njima nakon toga, jer oni ne vjeruju u proživljenje, niti u uzašće, tako da njihova nada u njih, po njihovu vjerovanju, prestaje. Po drugom stavu misli se da će nevjernici koji se u kaburima nalaze izgubiti nadu u svako dobro. Ibn - Mesud, r.a., kaže: "Kao što će nevjernik očajavati kada umre i kada svojim očima vidi nagrade koje bi imao da je bio povjerovao."

**Kraj sažetka komentara
 sure El-Mumtahina / Provjerena,
 a Allahu pripada sva hvala i
 dobročinstvo!**